

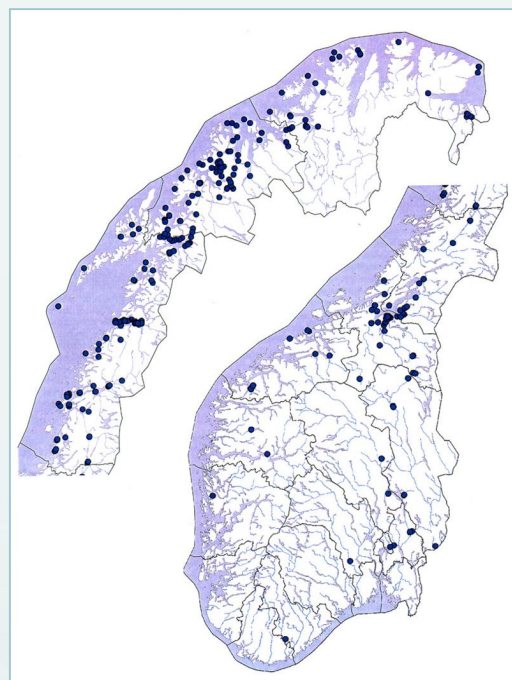
Tromsøpalme *Heracleum persicum*

Fremmed art

Tromsøpalme har forlenget fått status som problemart i Nord-Norge. Den er i spredning i Sør-Norge, godt hjulpet av hageeiere. Den kan danne store bestander som fortrenger hjemlige arter og dermed påvirke det stedegne biologiske mangfoldet negativt.

Status
Kategori Høy risiko på Norsk svarteliste 2007

Utbredelsen av tromsøpalme i Sør- og Midt-Norge ble kartlagt i 2005. I Nord-Norge, særlig i Nordland og Troms, er arten mye vanligere enn det kartet viser.

Kjennetegn

Tromsøpalme er en storvokst, flerårig art i skjermplantefamilien Apiaceae. Den danner rosetter av finnete og grovtannete blad. Bladene kan bli opptil 2 m lange, særlig på skyggefulle steder. Etter et par sesonger vokser det opp kraftige stengler med stengelblader og skjermmer i en grenet blomsterstand. Hovedskjermen i toppen av skuddet er 20-50 cm bred og litt større enn de øvrige skjermene. Stengelen er hul, opptil 5 cm i diameter (men oftest mindre); den kan være grenet og ha flere samlinger med skjermmer. Planten kan bli 3-4 m høy, av og til høyere, mer er også ofte lavere (1-2 m), spesielt der den er forholdsvis nyetablert. Nedre del av stengelen og bladstilkene kan være grønne, ha grove purpurfargede flekker eller være jevnt farget i purpurrødt. Som hos kjempebjørnekjeks kan tromsøpalmens plantesaft føre til hudskader når plantsaft på hud utsettes for sollys.

Utbredelse

Tromsøpalme ble først introdusert til Nord-Norge; til Alta i 1836 og senere til Tromsø. Det var i Tromsø den etablerte seg for alvor utenfor hagene og spredte seg til de nærmeste omgivelsene. Senere har den med god hjelp av nyfikne hageeiere fått vid utbredelse i Nord-Norge, spesielt i Troms og nordre deler av Nordland. Den har vært i Trondheim siden i alle fall 1890-årene. Den er i spredning i søndre deler av Nordland, i Midt-Norge og påtreffes stadig oftere sønnafjells.

Biologi

Bladrosetten visner om høsten, men planten overvintrer med knopper like under jordoverflaten. Alle skjermene kan utvikle frukter, og et enkelt individ kan produsere tusenvis av spiredyktige frø. Disse spres over korte avstander med vind og i noen grad av vann. Mange forekomster i strandområder tyder på at frøene har spireevnen i behold etter opphold i sjøvann. Løsrevne biter av rot- og stengelsystemet kan spres ved omroting og transport av jordmasser. Spredning langs samferdselsnettlet lettes ved at frøene fra planter i veikantene rives med av luftstrømmen fra biltrafikken. Bekjempelse ved nedkutting fører raskt til dannelse av nye skudd, ev. også nye blomsterstengler.

Tromsøpalme kan slå seg til på en rekke ulike voksesteder. De vanligste voksestedene er dyrket mark og beitemark som ikke lenger er i hevd, strandkanter, restarealer i bebygde strøk (ulike former for skrotemark), langs hagegjerder, veikanter og skråninger. Etter hvert er den blitt vanligere i skogkanter, og flere steder vokser den i fuktig løvskog (bjørkeskog,

Tromsøpalme på skrotemark i Ørsta, Møre og Romsdal. Arten viser stor variasjon i utformingen av bladene. Her har de nokså smale finner, men ofte er finnene mye bredere, mer avrundet og grovt tannet.

oreskog). Her blomstrer den ikke, men den kan holde seg lenge i halvskyggen under trærne.

Bestandstatus

Tromsøpalme registreres på stadig nye steder fra søndre Nordland og sørover. Den kan komme til å dukke opp nesten hvor som helst til og med mellomboreal sone. Flere steder i innlandet har den stått i en årrekke uten å spre seg, men i kyst- og fjordstrøk etablerer den seg lett og kan, om den ikke fjernes straks, fort ta overhånd. Det er vanskelig å fjerne den helt.

Referanser

Alm, T. & Jensen, C. 1993. Tromsøpalmen (*Heracleum laciniatum*) – noen kommentarer til artens innkomst og ekspansjon i Nord-Norge. – Blyttia 51: 61-69.

Fremstad, E. & Elven, R. 2006. De store bjørnekjeksartene *Heracleum* i Norge. – NTNU, Vitenskapsmuseet Rapport botanisk serie 2006-2. 35 s..

Tromsøpalmen og andre innførte arter. – Ottar 2003-3. 52 s. Utgitt av Tromsø Museum, Universitetsmuseet i Tromsø.